

STATISTIK & ANALYS

HÖGSKOLEVERKET
National Agency for Higher Education

Ingeborg Landgren
2005-10-18

Klassificering av kurser 2004

Resurstilldelningssystemet för grundläggande utbildning innebär att universitet och högskolor får ersättning för antal helårsstudenter och helårsprestationer upp till det takbelopp som finns angivet i regleringsbrevet. Ersättningsnivåerna skiljer sig mellan utbildningsområden, men är samma för alla lärosäten.

Universitet och högskolor klassificerar själva varje kurs eller del av kurs inom ett utbildningsområde. Lärosätenas klassificering av kurser är viktig eftersom den avgör den ersättning lärosätena får för varje kurs, och den påverkar därmed deras möjligheter att nå sina takbelopp. Ett sätt att beskriva kursklassificeringen är att genom statistik följa upp hur lärosätena har klassificerat sina ämnen i utbildningsområden.

Statistik över kursklassificeringar

Materialet baseras på uppgifter i studiedokumentationssystemet Ladok för år 2004. Uppgifterna har sammanställts av SCB. Uppdragsutbildningar, kvalificerad yrkesutbildning, basår, preparandutbildning och stödundervisning i svenska ingår inte. Materialet omfattar 295 500 helårsstudenter. Antalet helårsstudenter som inte finns med i materialet (från högskolor som inte rapporterar i Ladok) är cirka 7 000. Det är framför allt helårsstudenter från de konstnärliga högskolorna och från Handelshögskolan i Stockholm som saknas.

Den här analysen är gjord på den mest detaljerade nivån, alltså den nivå som varje lärosäte använder för rapportering av statistik till SCB. Det bör poängteras att det inte är säkert att de kurser som jämförs i statistiken är identiska utbildningar. Det har att göra med att det är Högskoleverket och SCB som har definierat hur den statistiska hierarkin ser ut. Olika lärosäten skulle kunna rapportera in kurser med samma innehåll på olika ämnen. Lärosätenas klassificering av kurser i ämnen skulle alltså kunna vara en felkälla. Utgångspunkten är dock att lärosätena känner systemet tillräckligt väl för att sortera in sina utbildningar på korrekt sätt. Ett problem i statistiken är emellertid att en så stor andel som åtta procent av helårsstudenterna är registrerade inom "Övriga ämnen", och som därmed inte går att analysera utifrån ersättningsnivåer.

Ersättningsnivåerna varierar mellan utbildningsområden

Ersättningsnivåerna för de olika utbildningsområdena varierar stort. Utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi har från år 2002 fått höjda ersättningsbelopp relativt övriga utbildningsområden, men har fortfarande den klart lägsta ersättningsnivån. De flesta utbildningsområdena är små. Nästan hälften av all utbildning (antal helårsstudenter) avser utbildning inom humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi. En tredjedel avser teknik och naturvetenskap. De konstnärliga utbildningsområdena, som är de områden som har högst ersättning, utgör bara ett par procent av utbildningsvolymen.

Ersättningsbelopp 2004

Utbildningsområde	Ersättning per helårsstudent	Ersättning per helårsprestation	Fördelning av helårsstudenter (%)
Humanistiskt, samhällsvetenskapligt, juridiskt, teologiskt	17 045	16 789	44,9
Naturvetenskapligt, tekniskt, farmaceutiskt	42 997	37 047	30,1
Vård	47 759	41 366	7,9
Odontologiskt	39 495	46 007	0,4
Medicinskt	53 370	64 917	4,4
Undervisning (allmänt utbildningsområde och övrig verksamhetsförlagd utbildning)	31 176	36 716	8,1
Övrigt (journalist, bibliotekarie m.m.)	36 077	29 306	1,9
Design	127 299	77 560	0,7
Konst	180 724	77 589	0,3
Musik	109 824	69 441	0,8
Opera	261 724	156 567	0,0
Teater	253 083	126 058	0,1
Media	258 269	206 884	0,1
Dans	177 993	98 351	0,0
Idrott	92 753	42 923	0,4

I denna PM görs analys endast avseende helårsstudenter och ersättning för helårsstudenter.

De flesta lärosäten ligger nära genomsnittet

Eftersom lärosätenas klassificering av kurser är väsentlig för deras ekonomiska ersättning är det intressant att undersöka om skillnader i klassificering kan ha haft betydelse för lärosätenas möjligheter att nå sina takbelopp.

En sådan undersökning har gjorts genom att först beräkna den ersättning som lärosätena har fått för sin befintliga klassificering – såsom den framkommer i statistiken – för att därefter jämföra denna med den ersättning som de skulle ha fått om de hade klassificerat ämnet på samma sätt som genomsnittet. Jämförelsen per lärosäte görs alltså mot den genomsnittliga klassificeringen av helårsstudenter i utbildningsområden inom respektive ämne. Har lärosätets totala ersättning blivit mycket högre eller mycket lägre än genomsnittet på grund av den klassificering av kurser de har gjort? Denna analys är gjord för varje ämne på den nivå som lärosätet rapporterar in sina kurser till SCB.

På sista sidan finns en tabell som visar hur nära de olika lärosätena ligger den ersättning som de skulle ha fått totalt sett om de hade klassificerat varje ämne enligt genomsnittet. En kvot på 1,000 betyder att lärosätet beräknats få samma ersättning för sin befintliga klassificering som det skulle ha fått om det klassificerat sina helårsstudenter enligt genomsnittet. Om lärosätet har en kvot under 1,000 innebär det att den ersättning man beräknas ha fått är mindre än den ersättning man skulle ha fått om man hade klassificerat på ett genomsnittligt sätt. Om kvoten är över 1,000 har man däremot fått högre ersättning än vid en genomsnittlig klassificering.

Det är dock viktigt att påpeka att kvoten inte mäter huruvida den klassificering som har gjorts är rätt eller fel och kvoten mäter alltså heller inte hur nära eller långt ifrån den "rätta" klassificeringen som lärosätena ligger. Den mäter endast relationen till en genomsnittlig klassificering.

Man bör också komma ihåg att analysen utgår från den inrapporterade statistiken. Ingen hänsyn har tagits till vilka avräkningar som respektive lärosäte faktiskt har gjort. Förutom takbeloppet som lärosätena får avräkna mot finns för de flesta lärosäten begränsningar i hur många helårsstudenter och helårsprestationer som får avräknas inom de konstnärliga utbildningsområdena. För vissa lärosäten kan det finnas stora skillnader mellan den inrapporterade statistiken och det maximala antalet helårsstudenter som lärosätet kan avrapportera inom ett visst utbildningsområde, vilket kan ha viss betydelse för jämförelsekvoten.

Som man kan utläsa ur tabellen ligger de flesta lärosäten nära den totala ersättning som de skulle ha fått om de hade klassificerat som genomsnittet inom varje ämne, men för några lärosäten ger skillnader i ersättning ett visst ekonomiskt utslag. För 2004 är det fyra lärosäten som avviker med mer än fem procent från genomsnittet. Högskolan i Halmstad och Växjö universitet har en lägre ersättning än genomsnittet medan Blekinge tekniska högskola och Högskolan Dalarna har en högre ersättning än genomsnittet, räknat enligt denna modell.

Vilka ämnen är det som påverkar mest?

De ämnen som starkast påverkar att lärosäten ligger långt ifrån jämförelsekvoten kan delas in i två grupper. Den ena gruppen utgörs av ämnen som vissa lärosäten har klassificerat i ett utbildningsområde med mycket hög ersättningsnivå. Så är fallet inom exempelvis ämnena idrott och musik, som lärosätena med hög jämförelsekvot i hög grad har klassificerat inom utbildningsområdena idrott och musik. De lärosäten som har låg jämförelsekvot har oftast inte rätt att klassificera inom dessa utbildningsområden, utan har istället klassificerat inom undervisning eller övrigt utbildningsområde.

I den andra gruppen finns ämnen som har ett stort antal helårsstudenter, och där den genomsnittliga klassificeringen är delad mellan utbildningsområden som har en viss skillnad i ersättningsnivå. De lärosäten som har en låg jämförelsekvot har i större utsträckning än genomsnittet klassificerat sina helårsstudenter i dessa ämnen i framför allt samhällsvetenskapligt utbildningsområde. De lärosäten som har en hög jämförelsekvot har däremot klassificerat en större del av sina helårsstudenter i utbildningsområdena naturvetenskap, teknik, vård eller undervisning. Eftersom det handlar om en så stor del av lärosätets totala antal helårsstudenter får det utslag på den sammantagna jämförelsekvoten. Exempel på denna typ av ämnen är företagsekonomi och pedagogik.

Utöver dessa ämnen finns även ämnen som kan skilja sig åt innehållsmässigt beroende på sammanhang, och som därmed helt riktigt klassificeras inom olika utbildningsområden. Dessa ämnen har antagligen en liten påverkan på den totala jämförelsekvoten, men kan ändå vara värda att nämna. Det gäller exempelvis ämnet arbetsvetenskap som vid vissa lärosäten är ett tekniskt ämne och vid andra lärosäten är ett samhällsvetenskapligt ämne, och som därmed följdriktigt klassificeras inom olika utbildningsområden. Så är också fallet med ämnet psykologi där ämnets innehåll skiljer sig åt beroende på om det ingår i psykologutbildningen eller ges som fristående kurs.

Tabell över klassificeringen av samtliga ämnen

En så kallad pivottabell (Excel-format) över lärosätenas klassificering av helårsstudenter inom olika ämnen och utbildningsområden kan fås genom att via e-post kontakta Ingeborg Landgren (fornamn.efternamn@hsv.se).

Högskoleverket har tidigare publicerat en rapport och en promemoria om kursklassificering. Dessa publikationer finns på Högskoleverkets webbplats www.hsv.se under Publikationer.

Jämförelsekvot för lärosäten 2004

	Jämförelsekvot	Antal helårsstudenter*
Uppsala universitet	0,975	21 156
Lunds universitet	1,001	27 862
Göteborgs universitet	1,016	25 970
Stockholms universitet	0,998	23 821
Umeå universitet	0,981	16 504
Linköpings universitet	0,989	18 179
Karolinska institutet	0,988	5 850
Kungl. Tekniska högskolan	0,994	11 793
Chalmers tekniska högskola	1,016	8 335
Luleå tekniska universitet	1,041	8 408
Sveriges lantbruksuniversitet	1,029	3 340
Karlstads universitet	0,991	8 808
Mittuniversitetet	1,008	8 029
Växjö universitet	0,945	8 281
Örebro universitet	1,049	9 581
Högskolan i Kalmar	0,992	6 350
Blekinge tekniska högskola	1,054	3 108
Malmö högskola	1,029	10 486
Mälardalens högskola	0,988	8 861
Högskolan i Jönköping	0,976	6 988
Högskolan i Borås	1,013	5 254
Högskolan Dalarna	1,124	5 094
Högskolan i Gävle	0,997	6 259
Högskolan på Gotland	0,951	1 973
Högskolan i Halmstad	0,910	5 313
Högskolan Kristianstad	0,962	5 622
Högskolan i Skövde	1,001	4 263
Högskolan Trollhättan/Uddevalla	0,956	4 395
Lärarhögskolan i Stockholm	0,983	6 569
Södertörns högskola	0,960	7 009

*Exklusive uppdragsutbildning, basår, stödundervisning i svenska, kvalificerad yrkesutbildning och preparandutbildning.

Endast lärosäten med fler än 1 000 helårsstudenter registrerade i Ladok finns med i tabellen.